

ПРОЦЈЕНА УТИЦАЈА КОД КОМИСИЈЕ

СМЈЕРНИЦЕ

„Приједлози се морају припремати на основу ефективне анализе питања да ли је погодна интервенција на нивоу ЕУ и да ли је потребна регулаторна интервенција. Ако јесте, анализа мора процијенити и потенцијални утицај на привреду, друштво и животну средину, као и трошкове и користи таквог приступа. Кључни елемент у овој процјени је да циљеви сваког приједлога буду јасно дефинисани.“ – Европско управљање, Бијела књига

„Одржив развој би требало да буде главни циљ свих сектора и политика. То значи да креатори политика морају одредити вјероватна преливања – добра и лоша – у друга подручја политика и узети их у обзир. Пажљива процјена потпуних ефеката приједлога политике мора обухватати процјене њених утицаја на привреду, животну средину и друштво у оквиру и изван ЕУ.“ – Одржива Европа за бољи свијет, Стратегија Европске уније за одржив развој

„Процјена утицаја треба да интегрише, ојача, поједностави и замијени све постојеће механизме процјене утицаја за приједлоге Комисије.“ – Саопштење о процјени утицаја, 5. јуни 2002. године

РЕЗИМЕ

Ове смјернице треба да помогну запосленима Комисије да организују, испланирају, изврше и/или ревидирају процјену утицаја.

Контекст

У оквиру пакета за боље прописе, Комисија предлаже неколико конкретних корака за унапређење начина израде политика. Један од њих је увођење нове интегрисане методе процјене утицаја.

Савјети из Гетеборга и Лекена су увели два значајна политичка разматрања:

- Прво, разматрање привредне, друштвене и еколошке димензије ефеката приједлога политике.
- Друго, поједностављење и унапређење регулаторног окружења.

Нови процес је представљен у **Саопштењу Комисије 2002/276 о процјени утицаја**.

Шта је процјена утицаја?

Процјена утицаја помаже да се организује процес креирања политике. Одређује и процјењује дати проблем и циљеве које треба остварити. Одређује главне опције за остварење циља и анализира њихове вјероватне утицаје. Истиче предности и недостатке сваке опције, као и синергије и компромисе.

Процјена утицаја представља **помоћ** у политичком одлучивању, а не замјену за њега.

Додатна вриједност методе

Комисија је у прошлости користила широк спектар алата за процјену својих приједлога: процјену животне средине, резимее пројеката за мала и средња предузећа, регулаторне анализе, економске студије, ад хок консултације, процјене предузећа, равноправност полова, зелене књиге и дијалоге са лобијима.

Ипак, постојећи инструменти су углавном концентрисани на један сектор и самим тим превише фокусирани да би обухватили сложеност и свестраност утицаја данашњих приједлога политика. Традиционални приступи отежавају креаторима политика процјену компромиса и поређење различитих могућности код одлучивања о току акције, посебно код иницијатива са транс-секторском димензијом.

Комисија је зато одлучила да уведе нови инструмент процјене утицаја који интегрише, јача, поједностављује и замјењује све постојеће праксе, и тако пружи помоћ носиоцима одлучивања за доношење информисанијих одлука. **Примјерена анализа** ће водити процес: детаљност и обим процјене утицаја која ће се извршити ће промијенити вјероватне утицаје приједлога.

Кориштењем процјене утицаја у Комисији ће се унаприједити **квалитет и кохерентност** израде политика.

Извјештавање

Комисија ће објавити резултате своје процјене утицаја када усвоји своје приједлоге, и тако **проширити транспарентност, комуникацију и информисање**. То би требало службама да олакша образлагање избора опције политике пред Савјетом и Парламентом.

Покривеност

Процјена утицаја ће се примјењивати на главне приједлоге које Комисија усваја, тј. на оне наведене у њеној годишњој стратегији политике или њеном програму рада, било да се ради о приједлозима **прописа** или другим приједлозима који имају **економски, друштвени и утицај на животну средину**.

Календар

Процес процјене утицаја се састоји од двије фазе:

- прво, филтерисања заснованог на **краткој прелиминарној процјени** свих приједлога поднесених у контексту годишње стратегије политике или плана рада Комисије; и
- друго, **проширене процјене** изабраних приједлога.

Процедура процјене утицаја је интегрисана у циклус стратешког програмирања и планирања Комисије.

Нова метода ће се уводити постепено током двије године, а примјена ће бити флексибилна због различитости приједлога које ће покривати.

Комисија ће, као пилот-пројекат и почев од усвајања свог програма рада за 2003, одредити неке приједлоге за које би требало извршити проширену процјену утицаја.

Прелиминарна процјена утицаја ће бити потребна за све приједлоге поднесене у контексту годишње стратегије политике за 2004 коју ће Комисија усвојити у **фебруару 2003. године**. На основу прелиминарних процјена, Комисија ће у овој Одлуци изабрати приједлоге за које су потребне проширене процјене утицаја.

Систем ће постати потпуно оперативан у периоду 2004/2005.

СВРХА СМЈЕРНИЦА

Ове смјернице треба да покрену процјену утицаја. Написане су за запослене и стручњаке Комисије задужене за израду приједлога политика и самим тим и за оне који ће вршити процјене утицаја.

Свака политика је другачија, и свака процјена утицаја би то требало да одражава. Ове смјернице треба да помогну запосленима у раду са утицајима њихових приједлога и да исте поставе у свеобухватан и досљедан оквир.

Смјернице дефинишу низ принципа које треба поштовати код вршења процјене утицаја. Неки од њих су строги, посебно што се тиче транспарентности, интерне координације, консултација и извјештавања. Други су једноставно приједлози за рад засновани на здравом разуму.

Смјернице ће се дорађивати у складу са вашим искуством, тако да је повратна информација од вас јако пожељна.

ПЛАН

Смјернице се састоје од три дијела:

Оперативни водич, у којем је објашњена улога датих јединица за политике и одређени резултати који се од њих очекују, и дефинисани поступци и распореди. Ту се налазе основни елементи за ове јединице о томе како да припреме и изврше процјену утицаја.

Референтни приручник са техничким инструментима и методама на располагању за процјену утицаја.

Низ специфичних **техничких прилога** намијењених стручњацима.

I ДИО: ОПЕРАТИВНИ ВОДИЧ

Садржај

1. Дефиниција и циљ инструмента
2. Обим
  - Приједлози које треба процијенити
  - Виша сила
  - Процјена утицаја и претходна процјена
3. Обавезе претходне процјене, водећи принципи за процјену утицаја у циклусу планирања Комисије
  - Први корак
    - Прелиминарна процјена
    - Интеграција са циклусом стратешког планирања и програмирања
  - Други корак:
    - Проширена процјена утицаја
    - Улога надлежне генералне дирекције
    - Координација са другим генералним дирекцијама
    - Резултати и извјештавање
    - Контрола квалитета
  - Динамика
4. Прелиминарна процјена утицаја
  - Формат извјештавања
  - Инструкције
  - Примјери
5. Проширена процјена утицаја
  - Формат извјештавања
  - Инструкције
  - Извјештавање о резултатима

1. Дефиниција и циљ инструмента

Процјена утицаја има за циљ да организује процес креирања политика. Процјена утицаја се прилагођава предмету приједлога и примјењује се на флексибилан начин.

Процјена утицаја представља систематску анализу:

- **проблема** којим се бави дати приједлог,
- **циља** који настоји оствари,
- **алтернативних опција** које су на располагању за остварење циља;
- њихових **вјероватних утицаја**; и
- одговарајућих **предности и недостатака**, укључујући синергије и компромисе.

Анализа се врши корак по корак да би се обезбиједио **организован начина за отварање, а након тога и рјешавање, питања и проблема**, кроз развој приједлога.

Процјена утицаја представља **помоћ, а не замјену**, за доношење политичких одлука.

Циљеви новог процеса процјене утицаја су **унапређење квалитета приједлога Комисије, осигурање анализе економских, еколошких и друштвених утицаја приједлога и унапређење и поједностављење регулаторног окружења**.

Систематска процјена утицаја би требало да помогне у осигурању **доследности** политика Заједнице и да доведе до одрживог развоја. Требало би да има за посљедицу приједлоге који не само да рјешавају проблем чије им је рјешавање циљ, већ и узимају у обзир пратеће ефекте на друга подручја политика.

Процјена утицаја није „резиме“ који треба испунити прије него што Комисија усвоји приједлог. Морате размишљати о могућим утицајима приједлога од почетка процеса и, поред тога, наставити да их прегледате до израде коначне верзије приједлога.

Процјена утицаја ће пружити подршку за боље креирање политика, али неће бити замјена за политичке одлуке. Боља информисаност чланова Комисије ће им омогућити да изврше избор између различитих опција политике на основу потпуног разумијевања њихових позитивних и негативних утицаја и синергија и компромиса између конкурентних циљева. То би требало да резултира приједлозима Комисије заснованим на јасној анализи утицаја најбитнијих могућих алтернатива. Комисија ће користити процјене утицаја да представи образложење за своје приједлоге Парламенту, Савјету и јавности.

2. Обим

Приједлози које треба процијенити

Процедура процјене утицаја обухвата:

- и регулаторне приједлоге, као што су: одлуке, директиве и прописи,
- и нерегулаторне приједлоге који имају економски, друштвени или еколошки утицај. Ту спадају приједлози као што су бијеле књиге, програми потрошње, саопштења о оријентацији политика и смјернице за преговарање о међународним споразумима.

Неке врсте приједлога ће бити ослобођене процедуре процјене утицаја. Ту спадају приједлози као што су зелене књиге у којима је још увијек у току процес формулисања политике, периодичне одлуке и извјештаји Комисије, приједлози који се односе на међународне обавезе и извршне одлуке, на примјер, одлуке о реализацији, статутарне одлуке и техничка ажурирања, укључујући прилагођавања техничком напретку.

Да би се одлучило да ли би за приједлог требало извршити процјену утицаја, јединица за политике би требало да провјери да ли су оба даље дата критеријума испуњена:

- приједлог је или:
    - законодавни приједлог ИЛИ
    - незаконодавни приједлог
- са друштвеним, еколошким или економским утицајима

И

- приједлог се налази на листи кључних иницијатива и/или специфичних конкретних приједлога означених као „приоритетни“ у контексту процеса планирања Комисије (тј. укључен у годишњу стратегију политике И/ИЛИ у „листу приоритета“ (листа 1) програма рада Комисије)

Виша сила

Посебно хитни приједлози, као реакција на хитне или случајеве више силе, могу бити ослобођени нормалне процедуре процјене утицаја. То ослобађање ће бити изузетак од правила и процјењиваће га за сваки случај посебно надлежна генерална дирекција, друге заинтересоване службе и генерални секретаријат, и, по потреби, релевантне владе.

Процјена утицаја и претходна процјена

Ово су двије одвојене ствари: претходна процјена односи се на вриједност за новац финансијских програма, тј. исплативност буџетске потрошње ЕУ, док се процјена утицаја бави утицајем на друштво уопште, тј. прегледа утицаје значајних приједлога са аспекта одрживости и бољих прописа.

Одлука Комисије да уведе процјену утицаја не замјењује обавезу да се изврши претходна процјена програма и активности који резултирају потрошњом из општег буџета европске заједнице. Исто тако, традиционални „финансијски резиме“ се и даље мора испуњавати у складу са финансијским прописима (види и Практични приручник о претходној процјени¹).

Насупрот томе, требало би имати на уму да се претходна процјена примјењује на програме потрошње, али не на чисте приједлоге политика који могу подлијегати процјени утицаја само када испуњавају критеријуме из ових смјерница.

Ипак, програм потрошње може бити један од главних приједлога изабран за процјену утицаја. Да би се избјегло непотребно дуплирање, када се за проширену процјену утицаја изабере приједлог који изазива и буџетску потрошњу, обавеза претходне процјене из финансијских прописа ће се интегрисати у процјену утицаја. Тако ће се испунити услови финансијских прописа.

Види и Практични водич за претходну процјену².

Обавезе претходне процјене

Након усвајања Саопштења о процјени утицаја у јуну 2002. године, све обавезе претходне процјене замјењују се процјеном утицаја за рад Комисије од 2003. године надаље. Ту спадају резимеи за мала и средња предузећа, процјена животне средине, оцјена полова, процјена предузећа, процјена прописа, итд.

---

¹ http://europa.eu.int/comm/budget/evaluation/pdf/ex_ante_guide_en.pdf

² http://europa.eu.int/comm/budget/evaluation/pdf/ex_ante_guide_en.pdf

Водећи принципи

Код вршења или прегледања процјене утицаја, требало би имати на уму сљедеће принципе:

Бити примјерен. Прилагодити ниво анализе вјероватном утицају иницијативе која се прегледа (принцип примјерене анализе). Другим ријечима, количина посла и дубина анализе за процјену утицаја требало би да буду примјерени значају датог приједлога.

Нема сврхе трошити на процјену утицаја више него што би дата политика коштала друштво са аспекта њених вјероватних утицаја. С друге стране, за пројекте са знатним потенцијалним утицајима је потребна детаљна процјена. За такве политике, мање дораде у одлукама би могле довести до много бољих резултата.

Наравно, биће потребно времена да се очекивани утицаји у потпуности схвате. Дакле, анализа се може понављати, према здравом разуму и зависно од дијалога: резултати у једној фази могу показати потребу за широм анализом или, с друге стране, могу показати да је случај довољно добро документован и да нису потребни даљи прегледи.

Процјена утицаја ће се зато имати широк спектар, од једноставних квалитативних процјена до сложенијих квантитативних анализа. То ће зависити од предмета, који ће одређивати ниво детаљности и тачности потребан за процјену утицаја, и самим тим и избор аналитичких техника.

Размишљати „изван оквира“. На примјер, не ограничавати процјену на сопствено подручје политике или подручја која су вам позната. Узети у обзир и краткорочна и дугорочна питања. Бити отворен за алтернативне опције политике. Размотрити утицаје појединих елемената приједлога политике и ефекте више и мање амбициозних верзија политике. Користити процес процјене за проширење дијалога са другим службама и осигурање координације политике од почетка.

Консултовати заинтересоване стране и релевантне стручњаке. Ради кредибилитета, процјена утицаја се не може вршити „иза затворених врата“. Гдје је погодно, консултовати се са заинтересованим странама и релевантним стручњацима. Искористити њихово знање, на примјер за *прикупљање* нових информација, *провјеру* постојећих података или анализа и разматрање *одредби потребних* за поштовање и примјену.

Бити транспарентан. Носиоци одлучивања и спољни актери не желе да заснивају своје одлуке на анализи „дрне кутије“: желе да схвате логику процеса израде политике. Зато треба написати извјештај о процјени утицаја на јасан и прецизан начин, објаснити извршену анализу и њене резултате тако да и нестручна особа може да их разумије. Ту би требало укључити и објашњење претпоставки на којима се заснива и како се до њих дошло.

Користити постојеће знање и искуство. Претходне процјене су неопходна почетна тачка за процјену утицаја. У неким случајевима, довољно информација за процјену утицаја може бити доступно из постојећих извора као што су извјештаји о процјени, статистичке и истраживачке студије. Исто тако, праћење и процјена предложене интервенције ће ојачати будуће процјене утицаја и унаприједити квалитет приједлога Комисије.

Упоредити негативне и позитивне утицаје: носиоци одлучивања желе политике у којима су позитивни утицаји већи од негативних – гдје „добици“ премашују „труд“, и сада и убудуће. Процјена утицаја мора јасно и систематски представити све позитивне и негативне утицаје.

Користити сопствено расуђивање. Свака политика је другачија, тако да би свака процјена утицаја то требало да одражава. Ове смјернице дају општа правила, али код њихове примјене треба користити здрав разум.

3. Процјена утицаја у циклусу планирања Комисије

Процедура процјене утицаја је потпуно интегрисана у циклус стратешког планирања и програмирања Комисије.

Све иницијативе и приједлози које генералне дирекције желе да укључе у годишњу стратегију политике у фебруару и/или касније у програм законодавства и рада Комисије у новембру, у принципу су предмет процјене утицаја.

Дакле, узмимо један такав поднесени приједлог да бисмо видјели како треба организовати одговарајућу процјену утицаја.

Први корак

Надлежна генерална дирекција дефинише како се принцип **примјерене анализе** примјењује на дату иницијативу. То значи да ће јединица за политике задужена за приједлог процијенити да ли је потребна процјена утицаја и колико би та анализа требало да буде обимна и детаљна. Ова разматрања ће чинити:

Прелиминарну процјену

Ово је први кратак приказ (једна или двије стране) кључних проблема којима ће се приједлог бавити, његових циљева, регулаторних и нерегулаторних опција и њихових могућих друштвених, еколошких и економских утицаја. Требало би образложити и потребу за дјеловањем на нивоу ЕУ, у складу са принципима супсидијарности и примјерености. Види стандардни образац и упутства дате у поглављу 5.

Јединица за политику одговорна за приједлог обично је одговорна и за израду прелиминарне процјене.

У овој фази није потребна детаљна процјена: ово је прва основна процјена приједлога да би одредили јазови у знању које треба попунити и помогло у одлучивању да ли је потребна проширена процјена.

Закључак прелиминарне процјене утицаја би требао јасно да показује да ли надлежна генерална дирекција препоручује опширнију процјену.

Интеграција са циклусом стратешког планирања и програмирања

Прикази прелиминарне процјене се морају подносити уз одговор генералне дирекције на циркуларно писмо о годишњој стратегији политике сваког јануара (или, у изузетним случајевима, најкасније уз одговор на циркуларно писмо о програму рада у септембру, ако се дати приједлог не може довољно детаљно одредити у вријеме годишње стратегије политике).

Генерални секретаријат ће прегледати прелиминарне процјене заједно са одговорима генералне дирекције на циркуларно писмо о годишњој стратегији политике.

Све прелиминарне процјене ће бити на располагању другим генералним дирекцијама за коментаре, у контексту израде годишње стратегије политике у фебруару.

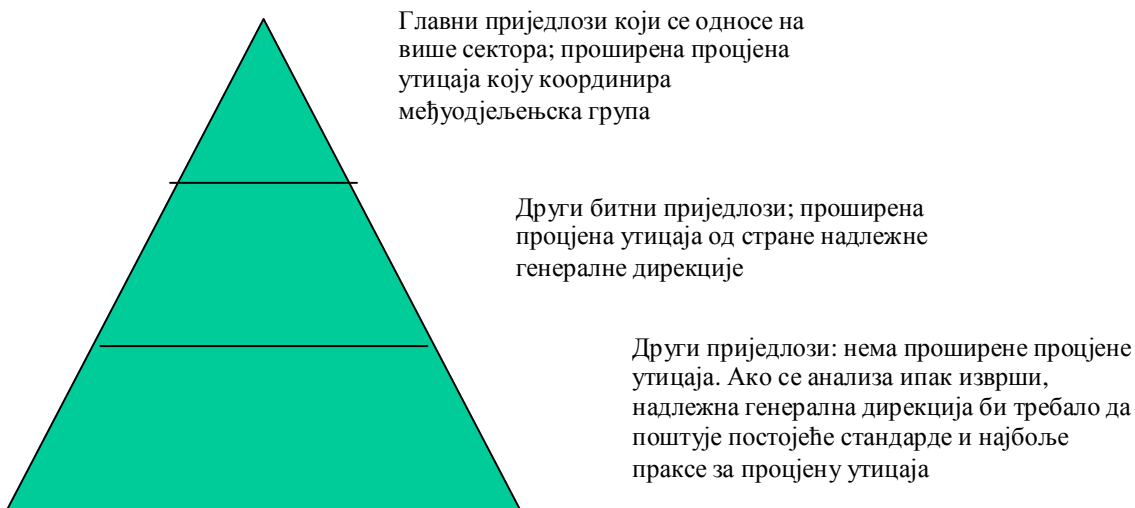
Ако се одреде нови додатни приједлози или више детаља за програм рада Комисије, прикази прелиминарне процјене се морају завршити што прије и послати генералном секретаријату да би се омогућило што раније одређивање додатних приједлога за које је потребна проширена процјена.

Одлучивање да ли је потребна проширена процјена утицаја

На основу приказа прелиминарних процјена, Комисија ће одлучити у својој одлуци о годишњој стратегији политике и/или програму рада за које приједлоге ће бити потребна проширена процјена утицаја. Комисија ће између осталог узети следеће критеријуме у обзир:

- Да ли ће приједлог имати знатне економске, еколошке и/или друштвене утицаје на конкретни сектор или секторе, и да ли ће приједлог имати знатан утицај на главне заинтересоване стране, и/или
- Да ли приједлог представља велику реформу политике у једном или више сектора.

Може се десити да прелиминарна процјена закључи да није потребан даљи рад. Ако надлежна генерална дирекција буде сматрала да је корисно предузети даљу анализу, препоручује се да поштује праксе и формат за извјештавање дате у проширеној процјени утицаја.

Други корак:

Проширена процјена утицаја

Овај даљи преглед утицаја приједлога ће имати облик „проширене процјене утицаја“. Водећи принципи и формат за извјештавање ће генерално остати исти за све проширене процјене утицаја (види стручни водич за више детаља о препорученим методама и стандардима). Ипак, њихова форма, садржај, обим и степен детаљности ће се знатно разликовати зависно од врсте приједлога и његовог очекиваног значаја (принцип примјерене анализе).

Улога надлежне генералне дирекције

Надлежна генерална дирекција је одговорна за проширену процјену утицаја и предводи процес израде политике. Генерална дирекција је слободна у организацији вршења процјене, али сноси одговорност за:

- релевантност и квалитет анализа,
- добру координацију са другим заинтересованим генералним дирекцијама и генералним секретаријатом,
- одговарајуће консултације са заинтересованим странама.

Надлежна генерална дирекција је слободна да врши процјену интерно (вјероватно у случају најједноставнијих приједлога) или да се ослони на спољну експертизу (анализе се могу дјелимично или у потпуности уговорити са неким споља).

Надлежна генерална дирекција је слободна да се организује како жели. Ипак, очекује се да ће у већини случајева јединица (јединице) задужена за политику вршити процјену утицаја (пошто ће се процјена утицаја посматрати као покретачка снага процеса израде политике).

Координација са другим генералним дирекцијама

За све проширене процјене утицаја, надлежна генерална дирекција је одговорна за информисање, консултације и координацију са другим заинтересованим генералним дирекцијама на почетку. Заиста, рана координација између служби је неопходна да би се избјегао уски приступ једног сектора и да би се предвидјела и ријешила потенцијална питања што раније у процесу. Омогућава и оптимално кориштење свих релевантних домаћих знања и експертизе.

Све службе ће бити обавијештене о иницијативама које генералне дирекције предложе кроз формуларе за прелиминарну процјену у вријеме усвајања годишње стратегије политике и програма рада. Слободне су да изразе свој интерес за укључивање у одговарајуће процјене утицаја кроз писмено обраћање надлежној генералној дирекцији и подношење истог захтјева и генералном секретаријату. То укључивање може имати низ облика; ипак, све генералне дирекције би у најмању руку требало да буду обавијештене и консултоване у главним фазама израде процјене утицаја.

Код усвајања годишње стратегије политике или програма рада Комисије, Комисија ће одредити приједлоге у којима ће међуодјелењска група координирати проширену процјену утицаја. То ће се примјењивати на иницијативе које имају знатну вишесекторску димензију и/или за које Комисија сматра да су од великог значаја.

Надлежна генерална дирекција ће основати и предсједавати међуодјелењском групом, у којој ће се налазити и представници генералног секретаријата и других генералних дирекција које желе да учествују.

Генерални секретаријат ће координирати основну пратећу структуру за нове процедуре процјене утицаја кроз циклус стратешког програмирања и планирања/управљања активностима и своју мрежу, посебно у вези са избором и праћењем приједлога који подлијежу процјени утицаја. У овом послу ће се јако ослањати на искуство и знање генералне дирекције.

Резултати и извјештавање

Примјер формата за извјештавање је дат у поглављу 6. Може се прилагодити тако да одговара сваком случају. То није листа са кућицама које треба означити. То је листа са уобичајеним низом питања на која би требало одговорити за вријеме процјене утицаја, на основу доказа који су на располагању. Принцип примјерене анализе би требало све вријеме имати на уму.

Извјештај се мора приложити тексту приједлога када се подноси на међуслужбене консултације. Треба имати на уму да је садржај завршног извјештаја одговорност надлежне генералне дирекције. Иако је пожељно да процјена утицаја одражава консензус између заинтересованих генералних дирекција, то не мора бити случај. Ипак, обавезно **је** осигурати да све релевантне информације буду на располагању свим службама у међуслужбеним консултацијама.

Ниједан приједлог се не може поднијети на усвајање Комисији ако сви завршени извјештаји о процјени утицаја нису приложени, било да се ради само о прелиминарној процјени било, за приједлоге изабране за проширену процјену утицаја, да се ради и о извјештају о проширеној процјени.

За приједлоге за које није званично захтијевана проширена процјена, а гдје извршена анализа премашује прелиминарну процјену, и то би требало навести у извјештају.

Поред тога, резиме и/или резултати процјене утицаја (прелиминарне или проширене) се морају налазити у пратећем образложењу.

Објављивање:

Извјештај о проширеној процјени утицаја ће бити приложен *датом приједлогу* код подношења Комисији на коначно усвајање и усвојен као радни документ служби. Након усвајања од стране Комисије, проширене процјене утицаја ће се слати другим институцијама уз приједлоге и ставити на располагање преко интернета.

Контрола квалитета

Надлежна генерална дирекција ће вршити прве интерне провјере квалитета. Препоручује се да функција процјене буде укључена у тај процес да би се осигурало поштовање релевантних стандарда.

Другу провјеру ће се вршити генералне дирекције које учествују у процјени или друге генералне дирекције за вријеме међуслужбених консултација.

Генерални секретаријат ће бити одговоран и за општу контролу квалитета током цијелог процеса и за завршну контролу квалитета, посебно за вријеме међуслужбених консултација. Процјена утицаја ће се подносити заједно са приједлогом за дневни ред Комисије.

Многи актери, укључујући, али не искључиво, Савјет и Парламент, ће пажљиво посматрати примјену нове процедуре процјене утицаја од стране Комисије. Они ће искористити прилику да дају коментар на квалитет процјене утицаја када се резултати пуне у јавност, тј. када Комисија поднесе приједлог. То омогућава додатну незваничну провјеру што би требало да буде и јак подстицај за надлежну генералну дирекцију да даље унаприједи квалитет својих процјена.

Распоред

Припрема годишње стратегије политика (н)

Децембар (н-2) /
јануар (н-1)

За све законодавне приједлоге и друге иницијативе политика са економским/друштвеним/еколошким утицајем предложене за избор у годишњу стратегију политике, генерална дирекција припрема
Прелиминарну процјену (процјену утицаја) (концентрисану на циљеве/опције политика/утицаје (детаљна анализа))

Одлука о годишњој стратегији политике (н)

Фебруар (н-1)

Иницијативе са знатним утицајем за
Проширену процјену утицаја (одлука Комисије)
Проширена процјена утицаја обично обухвата консултације са заинтересованим странама. За секторске иницијативе, њима ће управљати „надлежна“ генерална дирекција. За значајне вишесекторске иницијативе, биће основана међуодјелењска група са другим заинтересованим генералним дирекцијама и генералним секретаријатом којом предсједава „надлежна“ генерална дирекција.

Програм рада Комисије (н)

Новембар (н-1)

Сви приједлози прописа и други приједлози политика са економским/друштвеним/еколошким утицајем укључени у програм рада ће бити предмет прелиминарне процјене утицаја, која ће се приложити плану рада као радни документ служби.

Међуслужбене консултације

Година (н)

Доступност прелиминарне или проширене процјене утицаја предуслов за покретање међуслужбених консултација за иницијативе за план рада Комисије.

4. Прелиминарна процјена утицаја

Формат за извјештавање (обавезан)

(НЕ ВИШЕ ОД ДВИЈЕ СТРАНЕ)

Назив приједлога – надлежна генерална дирекција – повезане генералне дирекције

1. ОДРЕЂИВАЊЕ ПРОБЛЕМА

Описати проблем који се очекује да политика/приједлог ријешити:

2. ЦИЉ ПРИЈЕДЛОГА

Шта је општи циљ политике са аспекта очекиваних утицаја?

3. ОПЦИЈЕ ПОЛИТИКЕ

Које су опције политике на располагању за остварење циља? Који ће се спектар алтернатива разматрати?

На који су начин принципи супсидијарности и примјерености узети у обзир?

4. УТИЦАЈИ – ПОЗИТИВНИ И НЕГАТИВНИ

Који су, прелиминарно, вјероватни позитивни и негативни утицаји изабраних опција, посебно у смислу економских, друштвених и еколошких посљедица? Ко би био погођен?

5. ДАЉА АНАЛИЗА

Које су даље анализе предложене?

Да ли се планирају консултације? На којој основи?

6. ДАЉИ РАД

Је ли препоручена званична проширена процјена? Образложење, ако није?

Инструкције:

Пошто је ово *прелиминарна* процјена, требало би да буде кратка. **Требало би да извршите процјену користећи постојеће информације и знање.** Боље је представити спектар могућих утицаја или квалитативну процјену вјероватног смјера и обима промјена, него наводити тачне износе и информације на којима се темеље а које им у ствари не иду у прилог.

Смјернице за одговарање на питања у сваком од одјељака слиједи:

Одјељак 1: одређивање проблема

Требало би укратко да опишете проблем са аспекта његових економских, еколошких и/или друштвених утицаја, и у оквиру и изван ЕУ, укључујући земље у развоју. Требало би да покажете зашто је то проблем и да наведете на кога или шта утиче. Дио 2 водича садржи додатне смјернице о овоме.

Одјељак 2: циљ приједлога

Осим ако имате довољно информација да утврдите детаљан квантитативни циљ, требало би да се ограничите на прилично уопштене изјаве о рјешавању проблема. На примјер, циљ у овој фази може да буде „смањивање претјераног риболова“ или „поновно успостављање одрживог нивоа укупног броја риба“. Више о одређивању циљева дато је у Дијелу 2.

Одјељак 3: опције политике

Понекад, чак и у овој раној фази, природа проблема и његови узроци могу јасно да укажу на конкретан тип реакције политике. У другим случајевима, избор не мора бити толико јасан. Важно је имати отворен приступ и не елиминисати потенцијално ефективне начине за рјешавање проблема само зато што су вам непознати или зато што изгледа да их је теже увести.

Види дио 2 и прилог 3 за више смјерница о инструментима политика.

Све вријеме овог процеса морате имати на уму да Комисија има обавезу да поштује принципе супсидијарности и примјерености. То значи да би требало да провјерите да ли је иницијатива/акција Комисије потребна у овој области да би се надокнадио изостанак резултата на државном нивоу. Требало би и да оцијените нерегулаторне и законодавне опције, да бисте изабрали примјерену реакцију. Анализа супсидијарности је конкретно потребна за приједлоге који се креирају у областима заједничких надлежности, док се анализа примјерености примјењује и на искључиве и на заједничке надлежности.

Одјељак 4: утицаји – позитивни и негативни

Требало би да **размотрите широк спектар могућих економских, еколошких и друштвених утицаја**, имајући на уму да интервенције могу имати ненамјераване утицаје.

Заузимање тако широке перспективе може помоћи при одређивању могућих преливања и може указати на потребу за прилагођавањем приједлога или предлагањем мјера за ублажавање. Тако се смањује ризик од непотребних кашњења са приједлогом у каснијем периоду због могућег превида неког важног питања.

Требало би да покушате и да одредите **ко** је погођен и **када** ће до различитих утицаја доћи. Детаљи су дати у дијелу 2 и листи у прилогу 5.

Одјељак 5: даља анализа

Зависно од приједлога, можете сматрати да је неопходно:

- продубити анализу узрока проблема;
- разрадити циљеве;
- додатно анализирати алтернативне опције политика;
- направити детаљније и у већој мјери квантификоване процјене њихових утицаја;
- дефинисати показатеље и аранжмане за праћење и процјену утицаја приједлога, након што се спроведе.

Требало би да наведете да ли се планирају икакве додатне консултације. Колико год је могуће, требало би да укључите информације о циљним групама које ће се консултовати, намјени и начину консултација и потребним пословима.

Одјељак 6: даљи рад

Требало би да наведете да ли приједлог захтијева „проширену процјену утицаја“ и да објасните зашто.

Примјери прелиминарне процјене

ДИРЕКТИВА О ДРЖАВНИМ ОГРАНИЧЕЊИМА ЕМИСИЈЕ

ГЕНЕРАЛНА ДИРЕКЦИЈА ЗА ЖИВОТНУ СРЕДИНУ

1. Одређивање проблема

Кисели загађивачи су штетни за животну средину (киселе кише), као и за људско здравље. Сумпор-диоксид и азотни оксиди утичу директно на људско здравље, и индиректно кроз формирање аеросола (нитрата и сулфата) који могу да пређу велике раздаљине. Озон утиче на људско здравље, грађевине и вегетацију. Озон у слојевима при земљи и закисељавање је најбоље рјешавати заједно, пошто углавном исти загађивачи изазивају оба проблема.

2. Циљ приједлога

Стратегија за закисељавање³ из 1997. године даје приступ за рјешавање проблема које узрокују ови загађивачи. Комисија је посвећена изради директиве-кћери о квалитету ваздуха која би одредила циљне вриједности за озон у амбијенталном ваздуху, као надградње на Оквирну директиву о квалитету ваздуха⁴.

Циљ Директиве о државним ограничењима за емисију је зато да се одреде државна ограничења у килотонама за четири загађивача, која треба испоштовати до 2010. године. Дати загађивачи су сумпор-диоксид (SO₂), азотни оксиди (NO_x), испарљиви органски спојеви (VOC) и амонијак (NH₃). Ови загађивачи доприносе проблемима са закисељавањем, озоном у слојевима при земљи и еутрофикацијом.

3. Опције политике

Директива ће поставити обавезујућа ограничења за емисије кључних загађивача који доприносе овим проблемима. У овој фази бисмо препустили државама чланицама да изаберу начин на који ће испоштовати ова ограничења. Предложени приступ тако даје државама чланицама максималну флексибилност у примјени. Алтернативни приступ је могао бити развој специфичних закона за сваки сектор посебно, али би то било мање флексибилно и вјероватно мање исплативо.

4. Утицаји – позитивни и негативни

Извршиће се обимна анализа трошкова и користи различитих могућих ситуација и циљева. Изгледа да су користи за животну средину у овој фази знатне, и треба их дефинисати. Изгледа и да економске трошкове треба испитати.

---

³ Саопштење Комисије о стратегији Заједнице за борбу против закисељавања ((97)88) коначна верзија и (97)88 коначна верзија/2 (допуна).

⁴ Директива Савјета 96/62/ЕЗ о оцјени и управљању квалитетом амбијенталног ваздуха

- ◆ Економски трошкови различитих опција ће се оцјењивати кроз одређивање техничких опција за смањење за сваки загађивач. Имајући у виду циљеве и расположиве опције, користимо модел РЕИНС за избор низа ограничења за емисије који ће остварити еколошке циљеве по најнижим трошковима за Европу као цјелину, уз додавање највећег значаја смањењу емисија за које су трошкови релативно ниски (по јединичном ефекту). Другим ријечима, анализа ће одредити како би се смањења емисија потребна за постизање различитих еколошких циљева за озон и закисељавање могла подијелити међу државама чланицама на исплатив начин.
- ◆ За друштвени аспект, главно питање је расподјела трошкова на секторе. Имајући на уму да већина трошкова проистиче из производње енергије и сличних индустрија које се баве налажењем и производњом, и да се зато преносе на широк спектар производа, утицај на крајње кориснике (потрошаче) би био јако раширен и ниједна појединачна група не би била јако погођена. Немамо разлога да вјерујемо да би дошло до смањења запослености због ове Директиве.
- ◆ За процјену ризика по људско здравље користимо факторе ризика да бисмо моделирали вјероватне ефекте на здравље са различитим концентрацијама загађења и како би промјене концентрација различитих загађивача повећале хроничне и акутне ефекте. То ће нам омогућити да квантификујемо физичке утицаје (прерана смрт, ефекти оболијевања). Ови утицаји ће се затим процјењивати коришћењем приступа вриједности статистичког вијека.
- ◆ Штета по животну средину. За озон постоје неке информације о процјени, на примјер, промјена на усјевима. Ипак, за закисељавање ћемо морати користити „критично оптерећење“ и „затварање јаза“. С обзиром на знање у овој области, овај посао ће представљати добар покушај да се питање ријеши на систематски начин.

5. Даља анализа

Питања квалитета ваздуха редовно разматра управна група за квалитет ваздуха – стручна група у којој учествују државе чланице, невладине организације (и пословне и еколошке) и неки спољни стручњаци. Сви главни технички аспекти обје студије ће се опширно разматрати у групи. Сви извјештаји ће се дијелити широком аудиторијуму ради коментара за све вријеме процеса.

Биће припремљен низ извјештаја и о трошковима и о користима различитих ситуација смањења закисељавања и озона. Ови извјештаји ће дати обиман опис приступа моделирању и кориштених методолошких претпоставки (прилично сложено у случају прекограничног загађења ваздуха). Овај посао је у току, а најновији извјештаји се могу наћи на интернет страници генералне дирекције за животну средину.

6. Даљи рад

Биће потребна проширена процјена утицаја. Започето је моделирање економских, друштвених и еколошких аспеката и утврђена методологија, али анализа се мора проширити на наредну годину да би се извршила примјерена анализа приједлога.

РЕВИЗИЈА ЗАКОНСКИХ АКТА О ПРЕТХОДНОМ ПАКОВАЊУ – ОГРАНИЧЕЊА

ГЕНЕРАЛНА ДИРЕКЦИЈА ЗА ПРЕДУЗЕЋА

1. Одређивање проблема

Током 2000. године је у „Једноставнијем законодавству за интерно тржиште“ одређена потреба за поједностављивањем и унапређењем постојећих законских аката о величинама претходно паковане потрошне робе. Тим који је вршио ову студију је препоручио кохерентан и ажуран усклађени регулаторни систем у цијелој Заједници.

У свом даљем раду, службе Комисије сада прегледају образложења за законе Заједнице. Због развоја тржишта и прописа могу се довести у питање оригинална образложења за постојеће директиве 75/106 и 80/232, које утврђују обавезујућа ограничења величина за одређене производе:

- Препреке за трговину: упитно је да ли се разлике у државним законима могу сматрати „оправданим“ препрекама за трговину које треба ускладити, с обзиром на принцип обостраног признавања и повезано обичајно право.
- Варање потрошача: обавезно приказивање јединичних цијена данас омогућава потрошачима да пореде цијене различитих величина и доводи у сумњу потребу за сталним обавезним ограничењима величина да би се спријечило навођење потрошача на погрешан закључак.

2. Циљ приједлога

Општи циљ политике је функционално интерно тржиште, засновано на конкуренцији, иновацијама и избору потрошача. Предложена ревизија представља велику промјену политике у овом подручју.

3. Опције политике

Основни приступи на располагању за остварење циља је исправљање регулаторних и тржишних недостатака, кроз ослобађање или увођење обавезних ограничења.

Инструменти политике који се разматрају обухватају 1) дерегулисање, и од стране ЕУ и од стране држава чланица, 2) регулисање сектора гдје је оправдано, само на нивоу ЕУ (како је савјетовано у „Једноставнијем законодавству за интерно тржиште“), и 3) добровољну стандардизацију. Ниједна од ових опција није искључена у овој фази.

4. Утицаји – позитивни и негативни

Без промјена политике: вјероватни утицаји одржавања постојеће ситуације могу се наћи у даље описаним алтернативним опцијама, пошто се састоји од комбинације државних закона, усклађивања у ЕУ и добровољне стандардизације, зависно од сектора. Уопштеније, негативни утицаји опције „немијењања политике“ су сложен и нејасан регулаторни оквир који води до могућих препрека за трговину.

Вјероватни позитивни и негативни утицаји алтернативних опција политике су сљедећи:

Дерегулисање на нивоу ЕУ и држава: вјероватни позитивни утицаји обухватају унапређење иновација, конкуренције и избора потрошача. С друге стране, ова опција би могла имати негативан утицај у виду повећања куповне моћи малопродаје, негативних ефеката по обим и неефикасног превоза.

Регулисање сектора гдје је оправдано, само на нивоу ЕУ: вјероватни позитивни утицаји обухватају смањење куповне моћи великих продаваца на мало, повећање економије обима и ефикасан превоз, што ствара користи за животну средину. С једне стране би могло негативно утицати на иновације, избор потрошача и конкуренцију.

Добровољна стандардизација: флексибилност ове опције би могла омогућити брзо прилагођавање иновацијама. Други вјероватни позитивни утицаји обухватају смањење куповне моћи малопродаје и повећан избор потрошача. Ипак, могло би имати и негативан утицај на конкуренцију.

Широк спектар група је погођен сваком од ових опција: сви произвођачи, продавци на мало и потрошачи претходно пакованих производа. Већина произвођача и продаваца на мало су мала и средња предузећа.

5. Даља анализа

Досад су се информације и подаци прикупљали из: постојећих извора (нпр. статистике, извјештаји, обичајно право, итд.), спроведених специфичних студија, на примјер, о вези између прописа о претходном паковању и иновација, и о ставовима потрошача о величинама паковања, незваничних међуслужбених консултација са заинтересованим генералним дирекцијама, консултација са актерима и државним стручњацима кроз радионице, билатералне контакте и захтјеве за писмене коментаре.

Досад прикупљене информације су анализирани у недавном радном документу који износи питања политика. Управо треба да се покрену анкета о интерактивној изради политике и форум за интерактивну дискусију преко интернета, да би се испитале идеје изнесене у радном документу. Ове консултације ће бити најављене у најновијим медијима да би се боље привукло учешће грађана. Разматра се кориштење панела Комисије за испитивање пословања.

Предности и недостаци сваке опције политике ће се анализирати на основу резултата консултација. Тренутно се планира интерно вршење ове анализе.

Више информација можете наћи на: <http://europa.eu.int/comm/enterprise/prepack/index.htm>

6. Даљи рад

Питање величина претходно паковане потрошне робе покрива врло широко подручје које обухвата и заштиту економских интереса потрошача и многих предузећа.

Из тог разлога и због јазова у знању одређених раније, препоручује се проширена процјена.

5. Проширена процјена утицаја

Формат за извјештавање (илустративни)

Назив приједлога – надлежна генерална дирекција – повезане генералне дирекције

1. КОЈЕ ПИТАЊЕ/ПРОБЛЕМ ПОЛИТИКА/ПРИЈЕДЛОГ НАСТОЈИ ДА РИЈЕШИ?

- Шта је питање/проблем у датој области политике са економског, друштвеног и еколошког аспекта укључујући неодрживе трендове?
- Који су ризици својствени почетној ситуацији?
- Која је (су) покретачка снага (снаге)?
- Шта би се десило ако се политика не би промијенила?
- Ко је погођен?

2. КОЈИ СЕ ГЛАВНИ ЦИЉ ОЧЕКУЈЕ ДА ПРИЈЕДЛОГ/ПОЛИТИКА ОСТВАРИ?

- Шта је општи циљ политике у смислу очекиваних утицаја?
- Јесу ли узети у обзир раније утврђени циљеви?

3. КОЈЕ СУ ГЛАВНЕ ОПЦИЈЕ ПОЛИТИКЕ НА РАСПОЛАГАЊУ ЗА ОСТВАРЕЊЕ ЦИЉА?

- Који је основни приступ за остварење циља?
- Који су инструменти политике разматрани?
- Који су компромиси повезани са предложеном опцијом?
- Који су планови и нивои строгости разматрани?
- Које су опције одбачене на самом почетку?
- На који начин су принципи супсидијарности и примјерености узети у обзир?

4. КОЈИ СЕ УТИЦАЈИ – ПОЗИТИВНИ И НЕГАТИВНИ – ОЧЕКУЈУ ОД РАЗЛИЧИТИХ ОДРЕЂЕНИХ ОПЦИЈА?

- Који су очекивани позитивни и негативни утицаји изабраних опција, посебно у смислу економских, друштвених и еколошких посљедица, укључујући утицаје на управљање ризицима? Има ли потенцијалних сукоба и недоследности између економских, друштвених и еколошких утицаја који могу довести до компромиса и повезаних одлука о политикама?
- Колики су додатни (гранични) ефекти који се могу приписати приједлогу политике, тј. ефекти који премашују ситуацију „немијењања политике“? Квалитативни и квантитативни опис, што је више могуће. Монетаризација се може користити гдје је угодно.
- Има ли посебно оштрих утицаја на одређену друштвену групу, сектор привреде (укључујући величину-класу предузећа) или регију?
- Има ли утицаја изван Уније на државе кандидате и/или друге државе („спољни утицаји“)?
- Какви су утицаји у времену?
- Какви су резултати сваке од предузетих анализа могућих ситуација, ризика или осјетљивости?

5. КАКО ПРАТИТИ И ПРОЦЈЕЊИВАТИ РЕЗУЛТАТЕ И УТИЦАЈЕ ПРИЈЕДЛОГА НАКОН ПРИМЈЕНЕ?

- Како ће се политика спроводити?
- Како ће се политика пратити?
- Који су аранжмани за накнадну процјену политике?

6. КОНСУЛТАЦИЈЕ СА АКТЕРИМА

- Које су заинтересоване стране консултоване, када у процесу и у коју сврху?
- Какви су били резултати консултација?

7. НАЦРТ ПРИЈЕДЛОГА КОМИСИЈЕ И ОБРАЗЛОЖЕЊЕ

- Који је коначни избор политике и зашто?
- Зашто није изабрана мање/више амбициозна опција?
- Који су компромиси повезани са изабраном опцијом?
- Ако су текући подаци или знање слабог квалитета, зашто сада треба донијети одлуку а не одгодити је док не буду на располагању боље информације?
- Јесу ли предузете икакве пратеће мјере за максимално повећање позитивних утицаја и свођење на минимум негативних?

Инструкције:

Извјештај о проширеној процјени утицаја ће чинити дио међуслужбених консултација о приједлогу и биће објављен када Комисија усвоји приједлог. Извјештај би требало да опише резултате процјене утицаја и **образложи избор за приједлог Комисије**.

Извјештај би требало да поштује формат дат у овим смјерницама и одговори на питања тако да читалац може да прати логику развоја приједлога и схвати зашто је изабрана дата опција. Странице 25 и 27 дијела 2 – референтни приручник – садрже више смјерница о испуњавању ових дијелова.

Структура извјештаја о проширеној процјени утицаја се може користити као **основа за интерно анализирање извјештаја** за све вријеме процеса процјене утицаја. Наравно, није могуће написати дио 7 „Приједлог Комисије и образложење“ док комесар не донесе одлуку.

Које питање/проблем се очекује да политика/приједлог ријеши?

Требало би да детаљно анализирате проблем и разлоге за њега, и посебно да одредите различите групе које погађа (види поглавље 1 референтног приручника). Требало би да одредите све потенцијално неодрживе трендове и посебно могуће недоследности између економских, еколошких и друштвених димензија проблема. Основна могућа ситуација би требало да квантитативно одреди начин на који ће се ситуација развијати ако се ништа не предузме.

Који се главни циљ очекује да политика/приједлог оствари?

Опште циљеве које сте одредили у прелиминарној процјени требало би изразити прецизније (види дио 2 – поглавље 2). Ако је релевантно, требало би да покажете у каквом су односу ови циљеви са свим претходно утврђеним циљевима у истом подручју политике или у другим подручјима, укључујући циљеве политике дате у приједлогу Комисије за стратегију одрживог развоја ЕУ.

Које су главне опције политика на располагању за остварење циља?

Требало би да покажете по чему је опција коју сте изабрали боља од оних које сте одбацили. То би требало да разјасни како ће предложене опције остварити циљеве приједлога и истовремено задовољити услове супсидијарности и примјерености, имајући у виду врсте надлежности са којима радите (искључиве или заједничке). На примјер, приједлог би требало да искључује све одредбе које премашују надлежности Заједнице и сва нелогична, сувишна или претјерана ограничења за државне, регионалне или локалне органе власти. Требало би и да објасните како опције функционишу на ефикасан, ефективан и досљедан начин (види дио 2 – поглавље 3).

Који се утицаји – позитивни и негативни – очекују од различитих одређених опција?

Требало би детаљно да покажете економске, еколошке и друштвене утицаје свог приједлога. Требало би да имате за циљ квантитативно одређивање утицаја кад год је могуће. Несигурност у вези са обимом утицаја, укључујући осјетљивост резултата на промјене значајних промјењивих, би такође требало приказати. Требало би јасно описати све потенцијалне сукобе или компромисе између различитих подручја политике и истаћи све негативне утицаје на специфичне друштвене групе, секторе или регије, укључујући утицаје који превазилазе границе ЕУ, као што су земље у развоју. Требало би и да прегледате факторе који би могли да утичу на поштовање приједлога. Више детаља о овим питањима дато је у дијелу 2 – поглавље 5.

Како пратити и процјењивати резултате и утицаје приједлога након примјене?

Требало би да опишете аранжмане за праћење примјене приједлога и његових утицаја. Требало би да дефинишете показатеље који ће се користити, и како ће се прикупљати потребне информације. Требало би да прецизирате процедуре за процјену приједлога, укључујући вријеме за процјене, њихов фокус и одговорност за њихову организацију. Коначно, требало би да објасните какав би допринос резултат праћења и процјене дао за политику. Види дио 2 поглавље 8 за више материјала о праћењу и процјени.

Консултације са актерима

Овај дио би требало укратко да прикаже све одржане консултације – како су организоване, ко је позван да учествује и који су ставови изражени. Требало би да назначите како су

консултације утицале на развој приједлога и сва преостала критичка или супротна мишљења.

Нацрт приједлога Комисије и образложење

Овај дио се не може завршити док комесар(и) не одлуче о форми коју би приједлог требало да има, и не може се завршити док потпуна Комисија не усвоји приједлог. За детаље, види дио 2 поглавље 6.

Ако су процјењиване опције обухватале компромисе између економских, еколошких и друштвених утицаја, требало би да наведете разлоге за избор једне опције у односу на друге.

Представљање резултата колегијуму

Процјена утицаја не мора дати јасне закључке или препоруке за коначни избор политике. Ипак, као значајна помоћ у одлучивању, **резултати се морају представити на транспарентан и свеобухватан начин** да би се обезбиједила основа за политичку дискусију о релативним предностима и недостацима релевантних опција.

Одговорност за коначни избор политике увијек је на комесарима.

Код представљања анализе, добра пракса је:

- представити све опције, а не само једну по принципу „узми или остави“. Истаћи разлике између утицаја сваке опције, и између више или мање амбициозних варијанти исте опције;
- дати јасан и транспарентан резиме позитивних и негативних утицаја сваке опције, то јест, користи и трошкова по друштво. Утицаје би требало представити квалитативно, квантитативно и монетарно гдје је могуће и требало би да буду примјерени;
- приказати укупно и одвојено резултате. На примјер, резултате анализе трошкова и користи не би никад требало приказивати само као нето разлику између трошкова и користи, већ би их увијек требало приказати као појединачне утицаје који чине нето резултат;
- јасно навести све критичне претпоставке и несигурности;
- јасно навести све дистрибутивне ефекте;
- приказати сваку опцију по критеријумима ефикасности, ефективности и досљедности;
- укратко приказати друга питања политике (консултације са актерима, одређивање проблема, итд.);
- описати кориштене податке, уз објашњење зашто је једном низу података дата предност у односу на други, да ли су информације провјерене, и које су њихове снаге и недостаци;
- указати кориштене аналитичке методе

Предности овог процеса за носиоце одлучивања су те што:

- **истиче компромисе** између погођених група и/или између економских, еколошких или друштвених утицаја, као и све општеповољне ситуације повезане са опцијама;
- помаже у **унапређењу израде** опција да би се свели на минимум компромиси и максимално повећале општеповољне ситуације;
- **одређује пратеће мјере** потребне за ублажавање непримјерених негативних дистрибутивних ефеката.